

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка
Факультет технологічних систем і логістики

_____ (назва навчально-наукового інституту/факультету)

"Затверджую"
Декан факультету
технологічних систем і логістики
(назва навчально-наукового інституту/факультету)
_____ (А.Г.Кравцов)
(підпис) (прізвище та ініціали)
"27" серпня 2020 р.

Кафедра транспортних технологій і логістики "
(назва кафедри)

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Філософія людського спілкування"
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти	<u>магістр</u> (назва)
Галузь знань	<u>27 Транспорт</u> (шифр і назва)
Спеціальність	<u>275 Транспортні технології</u> (шифр і назва)
Освітня програма	<u>Транспортні технології</u> (назва)

Харків – 2020 р.

Укладачі: доктор пед. наук, доцент, професор кафедри ЮНЕСКО

«Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін Данченко І.О.

(вчене звання, посада, прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена на розширеному засіданні ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

(назва кафедри)

Протокол від: "27" 08 2020_року №1

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні поняття в сфері філософії людського спілкування, закономірності спілкування як об'єкта філософських досліджень і застосуванні основних положень філософії людського спілкування в процесі спілкування.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є (із структурно-логічної схеми освітньої програми) «Психологія», «Філософія», «Соціологія».

Дана навчальна дисципліна забезпечує формування таких компетентностей: (з освітньої програми) здатність підтримувати і розвивати відносини з іншими людьми з філософських позицій (ЗКОПЗ).

Подовжено термін дії до:

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ 20 ____ р.
(прізвище та ініціали))

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітня програма Рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання		заочна форма навчання	
Кількість кредитів <u>3</u>	Галузь знань <u>27 Транспорт</u>	Статус дисципліни:			
	Спеціальність <u>275 Транспортні технології</u>	<i>Обов'язкова</i>			
Змістових модулів <u>2</u>	Освітня програма <u>Транспортні технології</u>	Мова викладання:			
		<i>Українська</i>			
Рік підготовки:					
<u>1</u> -й		-й	<u>1</u> -й	-й	
Семестр					
<u>1</u> -й		-й	<u>1</u> -й	-й	
Лекції					
<u>14</u> год.		год.	<u>4</u> год	год	
Практичні, (семінарські)					
<u>16</u> год.		год.	<u>4</u> год.	год.	
Лабораторні					
<u>_</u> год.	<u>_</u> год.	<u>_</u> год.	<u>_</u> год.		
Самостійна робота					
<u>60</u> год.	год.	<u>72</u> год.	год.		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>2</u> ; самостійної роботи студента – <u>4</u>	Рівень вищої освіти: <u>магістр</u>	Вид контролю:			
		<u>екзамен</u>		<u>екзамен</u>	

2 Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни «Філософія людського спілкування» є вивчення студентами основ і історії філософії спілкування, оволодіння ними філософською методологією аналізу і дослідження, формування наукового філософського світогляду; формування у студентів головних теоретичних та методологічних проблем філософії спілкування, досягнення істини власним розумом та вмінням співвідносити світоглядні ідеї з практикою суспільного життя.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія людського спілкування» є розуміння сутності філософії спілкування як науки і форми суспільної свідомості; розкриття змісту основного питання філософії спілкування; з'ясування сутності людини, її місця і ролі у світі, сенсу і цінностей людського буття; оволодіння основними законами, методами, категоріями і принципами діалектики спілкування; ознайомлення з основними етапами, формами і критеріями пізнання, роллю практики у пізнавальному процесі і перетворенні світу в контексті філософії спілкування; розкриття природи і структури суспільної свідомості, спілкування, як особливого виду діяльності та духовного світу людини; пізнання особливостей формаційного, цивілізаційного, культурологічного і гуманістичного вимірів розвитку суспільства в контексті філософії спілкування.

У результаті вивчення курсу студенти повинні:

Знати:

- сутність філософії та її ролі в історії культури, специфіку взаємин філософії з іншими формами духовного життя людства;
- проблематику основних філософських дисциплін;
- історичність людського буття, багатоманітність культур і цивілізацій;
- основні етапів розвитку науки та критеріїв науковості, розуміння ролі науки в розвиткові цивілізації;
- концептуальні положення філософії спілкування;
- методологічні основи, суть та особливості процесу спілкування;
- умови планування і організації ефективного спілкування;
- методичні вимоги до форм організації комунікативних процесів на основі філософських категорій.

Уміти:

- логічно мислити;
- аналізувати та інтерпретувати гуманітарні (передусім – філософські) тексти;
- творчо застосовувати знання, засвоєні під час вивчення теоретичних основ філософії;
- планувати, організовувати і аналізувати різноманітні види спілкування;
- використовувати на практиці найбільш ефективні методи спілкування;
- організовувати комунікаційні процеси;
- розробляти ефективну комунікаційну систему;
- проектувати комунікаційні програми, що забезпечує якість спілкування;

- організовувати комунікативні процеси на основі філософських категорій;
- ефективно запобігати та долати конфлікти і конфліктні ситуації, які виникають у професійній сфері.

Програмні результати навчання відповідно до матриць ОП:

ЗПРНОЗ. Вміти застосовувати сучасні технології спілкування і пізнання навколишнього світу.

3 Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Теоретичні аспекти філософії спілкування

Тема 1. Спілкування як об'єкт філософського аналізу.

Тема 2. Онтологічний та гносеологічний аспекти спілкування.

Тема 3. Аксиологічні аспекти спілкування та телеологічні аспекти спілкування.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Прикладні проблеми філософії спілкування

Тема 4. Філософське осмислення спілкування в умовах розвитку сучасної цивілізації.

Тема 5. Філософські проблеми духовності і моралі у світлі людського спілкування в системі формування технічної еліти аграрного сектору.

Тема 6. Філософія і логіка ділового спілкування.

Тема 7. Філософія спілкування та філософія освіти.

4 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього кр/год	у тому числі					усього кр/год	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади філософії людського спілкування												
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти філософії спілкування												
Тема 1.	-/7	2	2	-	-	3	-/7	1	2	-	-	4
Тема 2.	-/8	2	2	-	-	6	-/8	1	-	-	-	7
Тема 3.	-/15	2	2	-	-	11	-/15	-	-	-	-	15
Тема 4.	-/15	2	2	-	-	11	-/15	-	2	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1.1	1,5/45	8	8	-	-	31	1,5/45	2	4	-	-	39
Змістовий модуль 1.2. Прикладні проблеми філософії спілкування												
Тема 5.	-/15	2	2	-	-	7	-/15	1	-	-	-	14
Тема 6.	-/15	2	2	-	-	9	-/15	1	-	-	-	14
Тема 7.	-/15	2	4	-	-	7	-/15	-	-	-	-	15

Разом за змістовим модулем 1.2	1,5/45	6	8	-	-	29	1,5/45	2	-	-	-	43
Разом за модулем 1	3,0/90	14	16	-	-	60	3,0/90	4	4	-	-	82
Усього годин	3,0/90	14	16	-	-	60	3,0/90	4	4	-	-	82

Примітка: кр – навчальні кредити

5 Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми		Кількість годин	
			д/ф	з/ф
1	ЗМ 1.1	Спілкування як об'єкт філософського аналізу.	2	2
2	ЗМ 1.1	Онтологічний та гносеологічні аспекти спілкування.	2	-
3	ЗМ 1.1	Аксіологічні аспекти спілкування та телеологічні аспекти спілкування.	2	-
4	ЗМ 1.2	Філософське осмислення спілкування в умовах розвитку сучасної цивілізації.	2	2
5	ЗМ 1.2	Філософські проблеми духовності і моралі у світлі людського спілкування в системі формування технічної еліти аграрного сектору.	2	-
6	ЗМ 1.2	Філософія і логіка ділового спілкування: професійний вимір.	2	-
7	ЗМ 1.2	Філософія спілкування та філософія освіти в умовах безперервного навчання (навчання в продовж життя).	2	-
8	ЗМ 1.2	Конфліктологія та ефективна комунікація в контексті філософії спілкування: прикладні аспекти	2	-
Всього за модулем 1			16	4
Разом			16	4

6 Теми практичних занять (не передбачено)

№ з/п	Мо дуль	Назва теми	Кількість годин	
			д/ф	з/ф

7 Теми лабораторних занять (не передбачено)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф

--	--	--	--

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Особливості маніпулятивного та актуалізаторського спілкування	3	4
2	Спілкування як форма вияву активності особистості. Роль спілкування в діяльності.	6	7
3	Засоби комунікації: характеристика та специфіка.	11	15
4	Механізми взаєморозуміння та їх значення у спілкуванні. Стереотипізація та її значення у сприйнятті людьми один одного.	11	13
5	Сутність соціальних явищ паніки, моди, чуток, їх передумови та наслідки.	7	14
6	Психологічні наслідки впливу на психіку людини повідомлень з елементами агресії.	9	14
7	Технологія ефективного переконання.	7	8
8	Основи професійного спілкування фахівця.	6	7
	Разом	60	82

В межах самостійної роботи студент самостійно опрацьовує теми дисципліни, використовуючи рекомендовану літературу і бази даних мережі Інтернет. Результатом роботи повинні стати:

1. Тези по окремим темам дисципліни (з обов'язковим наведенням посилань на використані джерела). Тези не повинні дублювати основний конспект дисципліни, тобто матеріал повинен доповнювати (розширювати теми дисципліни). Оформлюється як додатковий конспект до вивчення дисципліни. Конспект розбивається на частини – згідно змістовних модулів дисципліни (наприклад, конспект для змістовного модуля 1.1, конспект для змістовного модуля 1.2). Замість тез або разом з тезами можуть бути використані рисунки, графіки, таблиці і т.п. Бажано (не обов'язково) додатково готувати презентацію конспекту. Кожна частина конспекту оцінюється окремо (в межах кожного змістовного модуля).

2. Реферат за темами дисципліни (готується за кожним змістовним модулем). Обсяг реферату від двох аркушів формату А4 (шрифт 14, інтервал одинарний). Обов'язкові посилання на використані джерела. Кожен реферат оцінюється окремо (в межах кожного змістовного модуля).

Індивідуальні завдання

Не передбачено.

9 Виконання курсового проекту (роботи), (курсове комплексне тестове завдання) (не передбачено)

Виконання курсового проекту (роботи) або курсового комплексного тестового завдання регламентується навчальним планом зі спеціальності. Вимоги до змісту та оформлення встановлюються методичними рекомендаціями відповідної кафедри, які, в свою чергу, орієнтуються на чинні державні стандарти до документації та звітів в сфері науки і техніки.

10. Методи навчання

Навчання студентів у рамках дисципліни «Філософія людського спілкування» потребує широкого використання активних форм навчання, які наближують освітній процес до реальних організаційно-виробничих ситуацій.

При викладанні дисципліни «Філософія людського спілкування» для активізації навчального процесу передбачено застосування таких форм і методів навчання, як лекція-візуалізація, елементи проблемної лекції, елементи діалогу з аудиторією (лекції – бесіди), елементи «мозкової атаки», дискусії у рамках практичних занять, ділові ігри, презентації.

У процесі вивчення курсу слід застосовувати методи й процедури психодіагностики, які дозволяють визначати індивідуальні якості людей, їх темперамент, характер, особистісні риси, здібності, компетентності, рівень знань та навичок з метою оптимізації взаємодії «викладач-студент» і надання можливості самооцінки й самоаналізу студентами власної особистості, що обумовлено специфікою дисципліни.

Оскільки основним засобом активізації пізнавальної діяльності студентів, зацікавленості в оволодінні знаннями їх мотивацію до професійної діяльності, важливим аспектом першої лекції є актуалізація дисципліни, обґрунтування важливості дисципліни для майбутньої професійної діяльності.

Лекція-візуалізація являє собою візуальну форму подачі лекційного матеріалу технічними засобами навчання або аудіо відеотехніки (відео-лекція). Читання такої лекції зводиться до розгорнутого або короткого коментування візуальних матеріалів, що переглядають.

Лекції-бесіди забезпечують безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяють привернути увагу студентів до найбільш важливих питань тем, визначати у процесі діалогу особливості студентів, рівень знань з проблеми, що розглядається, і таким чином виявити готовність до сприйняття матеріалу. Залежно від чого викладач має змогу визначати темп викладання, обсяг нового матеріалу тощо. Студенти обмірковують кожне поставлене педагогом запитання, мають можливість оцінити свій рівень знань, усвідомити питання, що розглядається, дійти самостійно до певних висновків і узагальнень, усвідомити їх важливість тощо.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Після постановки викладачем запитання, студентам пропонуються питання для самостійного обміркування, спонукаючи їх для самостійного, творчого розв'язання проблемної ситуації.

У рамках деяких семінарських занять впроваджуються елементи «мозкових штурмів», занять з елементами тренінгу тощо, в ході якої студентам пропонується сумісними зусиллями вивести те чи інше правило, комплекс вимог чи закономірності процесу.

З метою зацікавлення аудиторії, доповнення лекційного матеріалу, загострення уваги на окремих проблемах, формування у студентів творчого підходу до сприйняття нового матеріалу лекційний матеріал доцільно супроводжувати розглядом *конкретних педагогічних ситуацій*.

Значну увагу слід приділяти *дискусійним методам*, вони мають бути стрижневим моментом багатьох занять. Адже вони передбачають активну діяльність учасників у дискусійній групі. Взаємодія в ході групової дискусії стимулює інтелектуальну діяльність, формує вміння аргументувати власну точку зору, позицію з обговорюваних питань.

Навчальна дискусія застосовується для закріплення знань, які були отримані на лекції, для придбання нових позицій, поглядів, переконань, підвищення інтересу до питань, які розглядалися, посилення мотивації тощо. Дискусія дозволяє визначити власну позицію, встановити різноманіття підходів, точок зору в результаті обміну ними, підвести до багатостороннього бачення предмету дискусії.

Робота в малих групах (по 5-6 студентів) сприяє структуруванню лекційного матеріалу, активізації пізнавальної діяльності, розвитку вміння роботи в колективі тощо.

Ділова гра. Мета застосування цього методу - виробити в студентів вміння вирішувати проблеми, що виникають у практичній діяльності, творче мислення, здатність оцінювати діяльність. Ділова гра - це імітаційна гра.

У викладання курсу, в залежно від мети і завдань, які здатен вирішувати тренінг, ми використовували такі види *занять з елементами тренінгу*:

- *заняття з елементами соціально-психологічного тренінгу* – спрямовувалося на розвиток комунікативних здібностей, міжособистісних відносин, уміння встановлювати та розвивати різні види взаємин між людьми, уміння будувати продуктивні соціальні відносини;
- *заняття з елементами тренінгу особистісного зростання* – спрямовувалося на самовдосконалення, вирішення внутрішньо особистісних конфліктів, суперечностей, на розвиток соціально значущих якостей, які входять до інтегративної якості соціальної зрілості;
- *заняття з елементами соціально-просвітницького тренінгу* спрямовувалося на набуття і засвоєння вмінь та навичок, зміни стратегій поведінки, які допомагали студентам конструктивно реагувати в будь-якій ситуації, адаптуватися до оточення, швидше знаходити вихід із ситуацій, реалізовувати свої плани і досягати мети, в тому числі і мети формування високого рівня соціальної зрілості особистості;
- *заняття з елементами психокорекційного та психотерапевтичного тренінгу* – спрямовувалося на корекцію психічних процесів, тренування певних якостей і здібностей особистості.

Варто зазначити, що під час занять з елементами тренінгу використані *базові методи*: рольова гра, моделювання, демонстрація, м'язова релаксація, робота з роздатковим матеріалом; робота з образами й метафорами, спрямування уваги, аналіз проблемних ситуацій, міні-лекції та обговорення; дискусія, діагностика (проектні методики), картковий метод тощо.

11. Методи контролю

Під час вибору критеріїв оцінки засвоєння студентом програми дисципліни враховано виконання програми і засвоєння матеріалу в частині лекційних і

практичних занять, а також виконання передбаченої програмою самостійної роботи.

Передбачені методи контролю: поточний, підсумковий.

Поточний контроль проводиться на кожному занятті.

Підсумковий контроль проводиться в кінці кожного змістового модуля і в кінці семестру.

Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування, модульне опитування, тестове опитування) тісно пов'язані та організуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу студентів і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Після закінчення вивчення курсу (частини курсу) підсумковий контроль з дисципліни проводиться у формі заліку (іспит) і студент може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 100 балів включно.

Після першого модулю проводиться іспит.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 12.1 – Структура оцінки

Модуль	Змістовий модуль	Вид заняття	Бали	
Модуль 1	Змістовий модуль 1.1	Лекції (теоретична підготовка - тези)	3	
		Реферат	7	
		Семінарське заняття	7	
		Модульні завдання (тести)	20	
	Всього за модулем 1.1			37
	Змістовий модуль 1.2	Лекції (теоретична підготовка - тези)	4	
		Реферат	7	
		Семінарське заняття	7	
		Модульні завдання (тести)	20	
	Всього за модулем 1.2			38
Підсумковий контроль за модулем 1			25	
Всього за модулем 1			100	

Таблиця 12.2 – Формування оцінки реферату (відсотки від максимальної оцінки)

Складова підсумкової оцінки	Відсотки			
	75-100	50-74	30-49	0-29
Написання реферату	Відповідь на питання повна, конкретна, містить визначення термінів, класифікацію, тощо Проведено значний аналіз літературних джерел	Відповідь містить визначення термінів, класифікацію. Проведено незначний аналіз літературних джерел	Відповідь містить визначення основних термінів. Аналіз літературних джерел майже не проведено, джерела застарілі та не актуальні	Наведені невірні відповіді, нерозкрита суть питання. Літературні джерела не відповідають тематиці.

Таблиця 12.3 – Формування оцінки за практичну роботу (відсотки від максимальної оцінки)

Складова підсумкової оцінки	Відсотки			
	Контрольні запитання	35-30	20-29	11-19
Відповідь на питання повна, конкретна, містить визначення термінів, класифікацію		Відповідь містить не повне визначення термінів, класифікацію	Відповідь містить визначення основних термінів за допомогою викладача	Наведено невірну відповідь, нерозкриті суть питання
Рівень виконання практичних робіт	35-30	20-29	11-19	0-10
	Студент надає відповідь щодо методики вирішення, вірно представлено розрахунки та повноту висновків	Студент надає відповідь щодо методики вирішення, у розрахунках присутні незначні помилки або неточності, висновки представлено не повністю	Студент передає загальний сенс щодо методики вирішення, у розрахунках є суттєві помилки або неточності, висновки представлено не повністю	Студент не може передати загальний сенс роботи, у розрахунках є суттєві помилки або неточності, висновків не наведено
Своєчасність виконання і захисту практичних робіт	30-25	20-24	11-19	0-10
	Студент захищає роботу у встановлений термін	Студент захищає роботу протягом наступного тижня, після її початку	Студент захищає роботу протягом місяця, коли вона почалася	Студент захищає роботу перед підсумковим контролем
Всього	100-85	60-82	33-57	0-30

13. Шкала: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

12.2.1 Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	--	---

12.2.2 Критерії оцінювання:

1) "Відмінно" (90-100 балів) – студент виявляє всебічні системні і глибокі знання програмного матеріалу, вільно оперує матеріалом, чітко володіє понятійним апаратом, уміє аналізувати і робити висновки;

2) "Дуже добре" (82-89 бали) – студент виявляє широкий професійний кругозір, уміння логічно мислити, виявляє достатньо системне і глибоке знання програмного матеріалу, чітко володіє понятійним апаратом, проте у відповідях допускаються окремі неточності, які не змінюють суті питання.

3) "Добре" (74-81 бали) – студент виявляє достатньо глибоке знання програмного матеріалу, володіє понятійним апаратом, вміє аргументувати свої відповіді, проте у відповідях допускаються неточності, які впливають на чіткість.

4) "Задовільно" (64-73 бали) – студент виявляє не достатньо глибоке знання програмного матеріалу, в основному володіє основним понятійним апаратом, але допускає принципові помилки;

5) "Достатньо" (60-63 бали) – студент виявляє слабкі знання, у відповідях не точно формулює причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, оперування фактами відбувається на рівні запам'ятовування, допускаються значні помилки.

6) "Незадовільно" (35-59 бали) – студент виявляє значні прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, у володінні окремими поняттями, не знає більшої частини фактичного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, завчивши матеріал без його усвідомлення.

14. Методичне забезпечення

Опорний конспект лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, ілюстровані матеріали, нормативні документи.

15. Рекомендована література

Базова

1. *Бакиров В. С.* Социальное познание и общение в постиндустриальном мире // *Філософія спілкування*. – 2009. – № 1. – С. 19-27.
2. *Гатальська С. М.* Філософія культури. Підручник. – К.: Либідь, 2005. – 328 с.
3. *Губенко Л. Г., Немцов В. Д.* Культура ділового спілкування. – К.: ЕксОб, 2002. – 200 с.

4. *Заветний С. О.* Психологія управлінського спілкування: Текст лекцій / С. О. Заветний, О. С. Пономарьов, С. М. Пазиніч, Н. І. Моїсеєва, О. В. Кострикін. – Харків: ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2009. – 54 с.
5. *Данченко І.О.* Формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів: монографія / Ірина Данченко. – Х. 6 Видавництво Іванченка І.С., 2018. – 366 с.
6. *Карпенко І. В.* Філософствування в просторі людського спілкування // Філософія спілкування. – 2009. – № 2. – С. 78-83.
7. *Кострикін О. В., Тищенко Л. М.,* Психологічні аспекти впливу на людей в системі філософії управлінського спілкування // Філософія спілкування. – 2009. – № 2. – С. 114-119.
8. *Кремень В. Г., Заветний С. О., Пономарьов О. С.* Філософські проблеми людського спілкування // Філософія спілкування. – 2009. – № 1. – С. 4-6.
9. *Лаппо В.В.,* Формування духовних цінностей студентської молоді в умовах закладу вищої освіти: монографія / Віолетта Валеріївна Лаппо. Івано-Франківськ «НАІР», 2019. 440 с.
10. *Мазоренко Д. И., Заветный С. А.* Духовное общение как фактор дальнейшего развития сельскохозяйственного производства // Філософія спілкування. – 2010. – № 3. – С. 103-110.
11. *Пазиніч С. М.* Філософія спілкування в царині культурного розвитку суспільства // Філософія спілкування. – 2010. – № 3. – С. 78-86.
12. *Пономарьов О. С., Пазиніч С. М.* Онтологічний статус спілкування і його логіка // Філософія спілкування. – 2009. – № 1. – С. 51-59.
13. *Пономарьов О. С* Телеологічні аспекти філософії спілкування // Філософія спілкування. – 2010. – № 3. – С. 71-78.
14. *Товажнянська О. Л.* Педагогічне спілкування в системі професійної підготовки студентів // Філософія спілкування. - 2009. - № 2. - С. 52-57.
15. *Федоряка М. Ф.* Філософія урожая. – Пархомова, 2007.

Допоміжна література

1. *Пономарьов О. С* Телеологічні аспекти філософії спілкування // Філософія спілкування. – 2010. – № 3. – С. 71-78.
2. *Товажнянська О. Л.* Педагогічне спілкування в системі професійної підготовки студентів // Філософія спілкування. - 2009. - № 2. - С. 52-57.

16. Інформаційні ресурси

(Посилання на електронний ресурс)

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Бібліотека ХНТУСГ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>
4. Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
5. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

